

'In-de-box, uit-de-box!'

Vernieuwend werken door creatief denken

Hoe creatief is jouw team als het gaat om het bedenken van oplossingen voor problemen?

Bedenken jullie regelmatig écht nieuwe dingen? Een kerstviering zoals die nog nooit ergens is gedaan? Knutselactiviteiten die iedereen verrassen? Voor elk kindercentrum is het belangrijk om in ontwikkeling te blijven en niet stil te staan. Een handig middel daarvoor is creatief denken; een ándere manier van denken die ook nog een frisse energie in het team geeft!

Creativiteit betekent iets kunnen creëren of maken, en dan vooral iets eigens en origineels. Creativiteit kan zich uiten in de vorm van concrete producten zoals een tekening of kleiwerkje. Daarnaast kun je creatief denken, en daarmee bedoelen we het creëren van ideeën!

Patroondenken

De meeste volwassenen denken niet zo creatief, maar denken vooral in vaste patronen. Bij het leren van een taal of bij het leren autorijden, worden verbindingen in de hersenen aangelegd. Die verbindingen gebruik je na meerdere herhalingen automatisch. Zo ontstaan vaste denkpatronen.

Als je dicht bij je werk woont, ga je er waarschijnlijk lopend of met de fiets naartoe. Dat je ook op een éénwieler kunt gaan, kruipend, achteruitlopend, op handen en voeten of met de groots mogelijke omweg, komt waarschijnlijk niet in je op. Je hebt namelijk geleerd om de meest effectieve en 'succesvolle' manier die je kent, te herhalen. Zo ontdekte je dat een tochtje van huis naar werk het snelst gaat als je dat lopend of fietsend via de kortste route doet.

Patroondenken is efficiënt, maar ook beperkend. Voor het komen tot nieuwe, originele ideeën en oplossingen voor problemen of vragen, voor het zien van andere invalshoeken en voor het ontdekken van nieuwe kansen voor mensen en organisaties, is méér nodig.

Patroondoorbrekend denken

Kindercentrum De Vlindertuin heeft natuurlijk een pedagogisch beleidsplan. Het management heeft hiervan een verkorte versie in de vorm van een boekje speciaal voor ouders gemaakt. Helaas blijkt deze aanpak voor de allochtone ouders niet aantrekkelijk te zijn; zij lezen het boekje nauwelijks. Het management vraagt zich af of er ook andere manieren zijn om ouders de pedagogische aanpak van het kindercentrum duidelijk te maken.

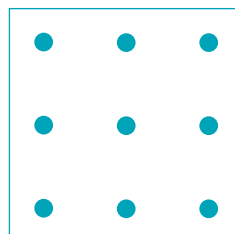
Wil je patroondoorbrekend denken, dan kom je uit bij creatief denken. Om een probleem zoals dat van De Vlindertuin op te lossen, kun je een creatieve denksessie organiseren. Tijdens zo'n sessie ga je met een groep mensen met behulp van creatieve denktechnieken *brainstormen*. Brainstormen wil zeggen dat je in eerste instantie zo veel mogelijk ideeën probeert te verzamelen. Daarna selecteer je de ideeën die je ook echt gaat uitvoeren. Het is daarbij een voorwaarde om álle, ook de meest vreemde, ideeën toe te laten. Oordelen als '*Wat een onzinnig idee, dat kan bij ons echt niet, hoor!*' zijn dus niet toegestaan!

TEST

Probeer de volgende opdracht eens uit:

Trek, zonder potlood of pen van het papier af te halen, vier rechte, met elkaar verbonden lijnen door alle 9 stippen.

Als je, letterlijk en figuurlijk, binnen het bestaande patroon blijft, slaag je niet in deze opdracht. Welke mogelijkheden zijn er nog meer? Doe een beroep op je eigen creativiteit!

In-de-box

Er bestaan heel veel creatieve denktechnieken. Ze zijn onder te verdelen in in-de-boxtechnieken en uit-de-boxtechnieken. Bij een in-de-boxtechniek borduur je voort op bestaande elementen, terwijl je bij uit-de-boxtechnieken nieuwe, vreemde elementen toevoegt. We geven allereerst een voorbeeld waar bij in-de-boxtechnieken gebruikt worden.

Een ander sinterklaasfeest

BSO De Meander wil een originele manier verzinnen om het sinterklaasfeest met de oudste kinderen te vieren. De pedagogisch medewerkers passen een paar in-de-boxtechnieken toe, waarbij ze het bestaande element 'Sinterklaas komt op bezoek' verder uitwerken.

Enkele mogelijke technieken zijn: Verwijderen, Vermenigvuldigen, Delen en Herordenen. 'Vermenigvuldigen' levert het idee op dat alle kinderen zich als Sint kunnen laten verkleden. 'Verwijderen' leidt tot het moeten zoeken van een verstopte Sinterklaas in het gebouw en 'Herordenen' tot het idee dat er verschillende mensen op bezoek komen, met allemaal een ander kledingstuk van Sinterklaas aan. Het idee van de verstopte Sinterklaas wordt gekozen en uitgewerkt tot een verrassend leuk programma.

Uit-de-box

Bij het uit-the-boxdenken laat je het patroondenken en de voor de hand liggende ideeën helemaal los. Enkele uit-de-boxtechnieken zijn: Extremer maken, Beperkingen wegnemen, Force to fit (een willekeurig beeld gebruiken), Different Eye (vanuit het oogpunt van iets of iemand anders kijken), Omkeren en Vooronderstellingen opzoeken en uitschakelen.

Nieuwe knutselideeën

Het team van peuterspeelzaal De Kwakel wil nieuwe, originele knutselideeën bedenken. De leidsters hebben namelijk het gevoel dat ze niet veel verder komen dan de bekende knutsels: iets met papier en lijm dat bij de tijd van het jaar past, iets wat niet te moeilijk of gevaarlijk is en niet al te veel troep geeft. De verschillende technieken leveren de volgende ideeën op:

- Extremer maken: in de lente met alle kinderen van verschillende peuterspeelzalen een gigantisch groot schaap van toiletrollen maken.
- Vooronderstellingen opzoeken en uitschakelen: knutselwerkjes niet door de leidsters te laten bedenken maar door de kinderen en de ouders.
- Different Eye: de medewerkers kijken door de bril van allerlei mensen naar de vraag. Wat zou Madonna voor knutselwerkjes voor peuters bedenken? Of een loodgieter? Of wat zou een zwerver op straat bedenken aan knutsels?

Dit alles geeft heel originele ideeën voor het knutselen met de peuters.

Goede communicatie met ouders

Ook kinderdagverblijf 't Zonnetje gaat aan de slag met een uit-de-boxtechniek. Centraal staat de vraag: Op welke manieren kunnen we zo goed mogelijk communiceren met de ouders van de kinderen? Het team gaat brainstormen aan de hand van de techniek van het 'Omkeren'. Dit betekent dat de medewerkers eerst bedenken hoe ze zo slécht mogelijk met ouders kunnen communiceren. Hierbij worden ze gestimuleerd om met humor en een rijke fantasie te gaan brainstormen. Alles kan! Dit leidt tot een aantal gekke en soms hilarische ideeën zoals:

- Iedere dag alleen maar 'Geen bijzonderheden' in de schriftjes schrijven.
- Ouders als ze binnenkomen zo min mogelijk aankijken, zeker de ouders met wie het contact toch al minimaal is.
- Belangrijke brieven voor ouders zo diep in de tasjes van de kinderen stoppen dat ze pas maanden later gevonden worden.
- In de buurt posters ophangen waarop staat dat ouders bij ons geen tijd kwijt hoeven te zijn aan zinloze gesprekken met leidsters.
- Ouders niet binnenlaten en kinderen via een luikje aannemen en teruggeven.

Vervolgens gebruiken de medewerkers deze ideeën als inspiratie voor de oorspronkelijke vraag. Dus: welke nieuwe ideeën levert 'Ouders niet binnenlaten en kinderen via een luikje aannemen en teruggeven' op, die wél helpen om beter met ouders te communiceren? Dit leidt onder andere tot het plan om de buitendeur met een kleurrijk 'Welkom aan kinderen EN ouders' te beschilderen en in de hal een lekkere bank voor ouders neer te zetten.

Koffie en thee voor de ouders

De medewerkers van 't Zonnetje passen vervolgens ook nog de 'Force to fit-techniek' toe. Hiervoor gebruiken zij een willekeurig beeld of willekeurige tekst om tot nieuwe ideeën te komen. Pedagogisch medewerker Sanne pakt zomaar een boek uit de kast. Haar collega noemt een willekeurig getal. Sanne slaat het boek op die bladzijde open en vertelt welk woord of beeld er precies in het midden van die bladzijde staat. Dat gebruiken de teamleden als uitgangspunt voor nieuwe ideeën.

In het boek staat in het midden van bladzijde 12 een kameel met een lange nek. De medewerkers roepen allerlei gedachten die bij kameel en nek bij hen opkomen: Efteling, je nek uitsteken/opvallen, keel, zingen, woestijn, droogte, dorst, drank, harig, brok in keel... Dit leidt uiteindelijk tot het idee om ouders 's ochtends koffie en thee aan te bieden en om eens in de maand een borrel te organiseren.

Creatief denken met kinderen?

Als pedagogisch medewerker heb je onder andere de taak om de creatieve ontwikkeling van kinderen te stimuleren. En ook bij kinderen geldt dat dit niet alleen via knutselen, tekenen of toneelspelen hoeft te gaan. In de buitenschoolse opvang kun je heel goed af en toe met een creatieve denktechniek experimenteren, bijvoorbeeld over de vraag: Welke activiteiten willen jullie tijdens de komende vakantie doen? Reken maar op veel plezier bij technieken als het Omkeren (Wat willen jullie vooral NIET doen tijdens de vakantie?) of Different Eye (Wat zouden mensen als Ali B., Birgit Schuurman of Peter R. de Vries voor activiteiten willen?).

Spelregels voor creatief denken

Creatief denken heeft de volgende spelregels:

1. **Uitstel van oordeel:** alle oordelen die je kunt hebben over nieuwe, opvallende, vernieuwende, gekke ideeën, stel je uit tot een later tijdstip.
2. **Meeliften mag:** je mag je laten inspireren en je op nieuwe gedachten laten brengen door de ideeën van anderen.
3. **Onthoud:** ieder idee is goed en juist ook de gekke en naïeve ideeën.
4. **Kwantiteit gaat boven kwaliteit:** hoe meer ideeën je verzint, hoe beter.

Tot slot

Creatief denken is leuk en door iedereen te leren. Je leert buiten de gebaande paden te gaan en komt vaak tot ideeën die je van tevoren echt niet had kunnen bedenken. Natuurlijk is het wel zaak om die nieuwe ideeën ook werkelijk uit te voeren en niet de volgende dag al weer te denken: 'Ach nee, laten we het toch maar gewoon weer doen zoals we het altijd hebben gedaan...' Om die reden is het van groot belang dat er mensen worden aangewezen die ervoor zorgen dat de uitkomsten ook echt uitgevoerd gaan worden.

Heb je als team eenmaal een creatieve sessie gevolgd, dan is het goed mogelijk dat jullie ook in andere situaties creatiever en vrijer zullen zoeken naar oplossingen voor problemen. En dit zal de effectiviteit en de goede sfeer in het team alleen maar vergroten! •

Volg een workshop!

Op het aanstaande KIDDO-KinderopvangCongres van 24 maart 2010 geeft Wendy de workshop 'Creatief denken met je team'. Kijk voor meer info op: www.kinderopvangcongres.nl. Een persoonlijke workshop aanvragen kan ook, neem dan contact op met Dana Trainingen, w.doeleman@danatrainingen.nl. De workshops worden verzorgd door Wendy Doeleman en Remi van Steenderen.

Meer informatie over creatief denken vind je bij het COCD, www.cocd.nl

Oplossing test

